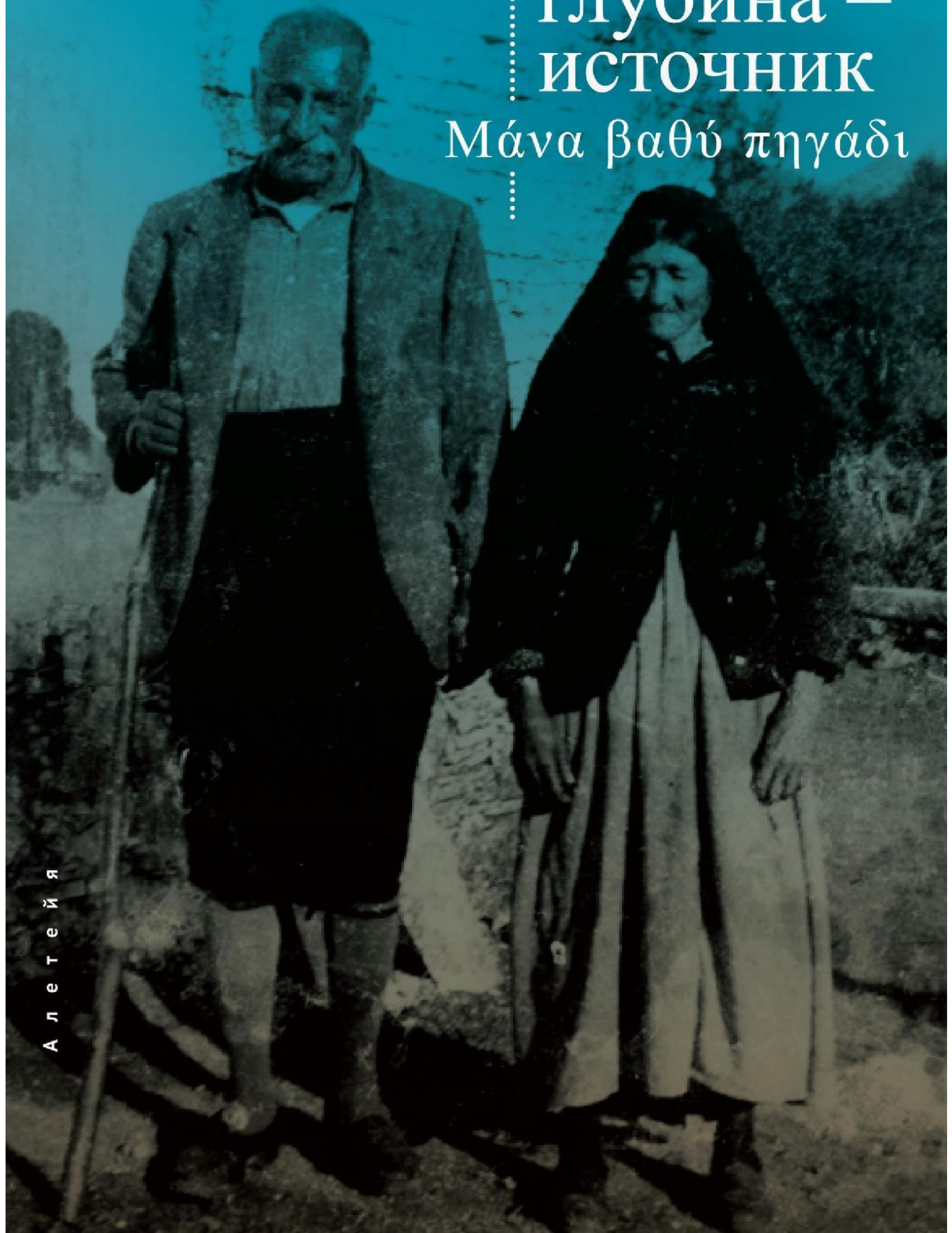

Μιχαλῖς ΠΙΕΡΙΣ
Μιχάλης ΠΙΕΡΗΣ

Μαμα —
γлубина —
ΙΣΤΟΧΝΙΚ

Μάνα βαθύ πηγάδι

Α λ ε τ ε ῖ ς

Михалис Пиерис

Мама – глубина – источник

«Алетейя»

Пиерис М.

Мама – глубина – источник / М. Пиерис — «Алетейя»,

ISBN 978-5-00165-013-3

Сборник стихотворений современного кипрского поэта Михалиса Пиериса посвящен воспоминаниям о матери, о детстве, прошедшем на Кипре в 50-е годы, об исторических событиях той эпохи, размышлениям о связи прошлого и настоящего страны. Книга также включает две академические статьи, посвященные творчеству автора, и фотографии из личного архива. Издание выполнено параллельно на двух языках, греческом и русском, и может быть интересно всем небезразличным к Кипру, к греческому языку в его диалектном многообразии, и просто к современной мировой поэзии. Для широкого круга читателей.

ISBN 978-5-00165-013-3

© Пиерис М.

© Алетейя

Σοδερζανιε

Προδισλοβιε προεροδχικα	6
Εισαγωγή στην ρωσική έκδοση	7
Μεροσ α'	8
Μάνα βαθύ πηγάδι	8
Μαμα – γλυβινα – ιςτοχνικ	9
Χαρόντισσα	10
Σμερτιца 1	11
Τό σώσπιτο	12
Κλαδωα 2	13
Λείλα τί Γκόμα	14
Λейла ти гома 3	15
Γυρισμός ξενιτεμένου	16
Βοζβραττιε ποκινυβηοη ροδιου 5	17
Οί μοϊρες	18
Μοϊры 7	20
Άνδρονίκη Άλεξάνδρου Πιερῆ	22
Ανδρονικ и Αλεξάνδρου Πιερῆ	23
Μεροσ β'	24
[Άλό τό πρῶτο μέρος μέ τίτλο «Παρόν μέσ στό παρόν»]	24
[Ις πρῶτῆς χαστις «Ναοτῆαε β ναοτῆαε»]	25
[Άλό τό δεύτερο μέρος μέ τίτλο «Παρελθόν μέσ στό παρόν»]	26
[Ις βτῶρῆς χαστις «Προηλοε β ναοτῆαε»]	34
Κονεц οζνακομιτελῆοη φραγμαντα.	36

Μ. Πιερис
Μαμα – γλυβινα – ιςτοχνικ

Μνήμη Ανδρονίκης Αλεξάνδρου Πιερί

Памяти Андроники Александру Пери

Предисловие переводчика

Кипрский поэт Миха́лис Пиерис известен российскому читателю по книге стихов «Метаморфозы городов», вышедшей в 2003 году в переводе Ирины Ковалевой. И если первый сборник на русском языке был посвящен теме странствий и поиска красоты в разных городах мира, то этот, второй, волею судеб гармонично уравнивает первый, ибо посвящен теме противоположной – родной земле, источнику памяти о детстве и ранней юности, о глубинах собственной души, единых с топосом и исторической памятью народа. Мне, как переводчику с греческого, этот сборник был интересен прежде всего тем, что он является живым поэтическим свидетельством о стране, мною горячо любимой – о Кипре. В современном мире количество источников информации неисчислимо, и каждый может получить об интересующем предмете самые разнообразные сведения, однако всякий исторический текст является конструктом и объективность его может быть подвержена критике, а документальные кадры часто окружены либо немотой, либо пустой риторикой средств массовой информации, и в конечном счете все эти сведения – фрагментарные, сомнительные, противоречивые – сводятся к медиаклипу, затрагивающему наше сознание даже не по касательной, а наоборот, по не-касательной, оставаясь в области, нас не затрагивающей, от нас отдаленной. Представляется, что знание в постинформационном мире может быть получено только событийно, при личной встрече. Именно такой личной встречей с поэтом Кипра является данная книга.

Поэтический мир Михалиса Пиериса и прост и сложен одновременно: его поверхность кажется непритязательной, но глубина скрывает сложную и детально прочувствованную симфонию смысловых связей мифопоэтики, истории, литературы, психоанализа, личной памяти и метафизики письма. Детальный анализ второй части сборника приведен мною в послесловии – это статья греческого филолога Стаматии Лаумджий «*Рассказ*» *Михалиса Пиериса как эпос памяти*. В качестве приглашения к чтению хочется отметить, что концепция сборника заложена в его названии. С образа мамы как источника – жизни и памяти – начинается погружение в глубину воспоминаний, грез, радости и горечи, в глубину живой жизни души. Погружение в чтение становится здесь в буквальном смысле спуском в глубину, где невидимый с поверхности, скрытый мир души приобретает все большую детализацию, достоверность реального опыта жизни, в которой действительность кровно связана с культурной памятью, с мифическим миром языка, с непостижимостью эроса и смерти. Так первый образ – погружение в источник собственного рождения, а значит, и смерти – разворачивается в поэтическое произведение как источник знания и вдохновения для жизни будущего. Прошлое, настоящее и будущее в стихах Михалиса Пиериса являются тремя измерениями единой полноты времени, ставшего вечностью в единстве поэтического мифа.

Примечания к сборнику составлены на основе устного общения и переписки с автором. Мне хотелось сделать комментарий как можно более подробным, чтобы как можно больше рассказать читателю о любимом Кипре, но тогда поэтический сборник неминуемо превратился бы в научный трактат, поэтому я ограничивала себя, чтобы оставить как можно больше пространства голосу автора.

Лидия Арданова

Εισαγωγή στην ρωσική έκδοση

Ο Κύπριος ποιητής Μιχάλης Πιερής παρουσιάστηκε στους Ρώσους αναγνώστες με το βιβλίο ποιημάτων «Μεταμορφώσεις Πόλεων» που εκδόθηκε το 2003 σε μετάφραση της Irina Kovaleva. Και ενώ εκείνο το πρώτο βιβλίο στα ρωσικά ήταν αφιερωμένο στο θέμα των περιπλανήσεων και της αναζήτησης της ομορφιάς στις πόλεις του κόσμου, αυτό το δεύτερο βιβλίο παρουσιάζει ένα θέμα αντίθετο, που (το 'φερε η τύχη) αρμονικά να εξισορροπεί το πρώτο: το θέμα είναι η πατρίδα, η πηγή της ανάμνησης των παιδικών και εφηβικών χρόνων, το ενδόμυχο βάθος της ψυχής ενιαίο με τη γενέθλια γη και την ιστορική μνήμη. Ως μεταφραστή από τα ελληνικά, με ενδιέφερε πρώτα απ' όλα το ότι η συλλογή αποτελεί μια ζωντανή ποιητική μαρτυρία για την χώρα που αγαπώ παράφορα – την Κύπρο. Ο σύγχρονος κόσμος προσφέρει αμέτρητες πηγές πληροφοριών για το θέμα που μας ενδιαφέρει, και όμως κάθε ιστορικό κείμενο είναι κατασκευασμένο και η αντικειμενικότητά του υπόκειται σε κριτική, καθώς και τα ντοκιμαντέρ πολύ συχνά συνοδεύει είτε η αφωνία, είτε η έλλειψη ουσιαστικής σημασίας, είτε η κούφια ρητορική των ΜΜΕ. Τελικά, όλες αυτές οι πληροφορίες – αποσπασματικές, αβέβαιες, αντιφατικές – αποτελούν σαν άθροισμα ένα mediaclip, το οποίο δεν μας αγγίζει και τάχα δεν μας αφορά. Πιστεύω ότι στο post-information society η γνώση αποκτιέται μόνο μέσα από μια προσωπική συνάντηση – και μια τέτοια προσωπική συνάντηση με τον ποιητή της χώρας της Κύπρου προσφέρει στον αναγνώστη η παρούσα συλλογή.

Το ποιητικό σύμπαν του Μιχάλη Πιερή είναι και απλό και περίπλοκο ταυτόχρονα. Η επιφάνειά του φαίνεται απλή, αλλά το βάθος κρύβει μια περίπλοκη και λεπτομερώς ρυθμισμένη συμφωνία σχέσεων της μυθοποιητικής, της ιστορίας, της λογοτεχνίας, της ψυχανάλυσης, της προσωπικής μνήμης και της μεταφυσικής της γραφής. Την εκτενή ανάλυση του δεύτερου μέρους της συλλογής προτείνω στο τέλος με το άρθρο της Ελληνίδας φιλόλογου Σταματίας Λαουμτζή «Η Αφήγηση ως έπος της μνήμης». Εδώ, για να δώσω το έναυσμα για την ανάγνωση, θα ήθελα να σημειώσω ότι η αντίληψη (concept) της συλλογής έγκειται στον τίτλο της. Από την ποιητική εικόνα της μητέρας ως πηγής – της ζωής και της μνήμης – ξεκινά η εμβάθυνση στο βυθό των αναμνήσεων, των ονείρων, της χαράς και της πίκρας, στο βάθος όπου απλώνεται η ζωντανή ζωή της ψυχής. Η εμβάθυνση στην ανάγνωση εδώ γίνεται κυριολεκτική εμβύθιση κάτω, εκεί όπου ο αόρατος από την επιφάνεια κόσμος, το κρυμμένο σύμπαν της ψυχής, αποκτά όλο και περισσότερες λεπτομέρειες, αποκτά την εγκυρότητα του αληθινού βιώματος, όταν η πραγματικότητα βρίσκεται σε αιματική σχέση με την πολιτισμική μνήμη, με τη μυθική διάσταση της γλώσσας, με το ασύλληπτο του έρωτα και του θανάτου. Έτσι η πρώτη εικόνα στο πρώτο ποίημα – η εμβάθυνση στην πηγή της γέννησης, κι επομένως του θανάτου – αναπτύσσεται σ'ένα εκτενές ποιητικό έργο το οποίο καθαυτό γίνεται πηγή της γνώσης και της έμπνευσης για τη ζωή του μέλλοντος. Το παρελθόν, το παρόν και το μέλλον στην ποίηση του Μιχάλη Πιερή αποτελούν τρεις διαστάσεις της ενιαίας πληρότητας του χρόνου, που παραμένει αιωνιότητα στο ενιαίο του ποιητικού μύθου.

Οι σημειώσεις μου βασίζονται στην προφορική συζήτηση και σε αλληλογραφία με τον ποιητή. Θα ήθελα να κάνω τα σχόλια μου όσο γίνεται πιο εκτενή, για να διηγηθώ στον αναγνώστη περισσότερα πράγματα για την αγαπημένη Κύπρο, αλλά τότε η ποιητική συλλογή θα μετατρέπεται σε διατριβή, οπότε περιορίστηκα στα βασικά για να αφήσω περισσότερο χώρο στη φωνή του ποιητή.

Lidia Ardanova

Μεροσ α' Часть первая

Μάνα βαθύ πηγάδι

Μάνα βαθύ πηγάδι μου
γυμνός και κατεβαίνω.
Γερά κρατιέμαι απ' τά πλευρά
φλέβα νεροῦ στά σκέλια μου
τρέμει τό φυλλοκάρδι

(Ακούω ξαφνικά φωνή
τοῦ μακρινοῦ πατέρα.
Φαρμάκι τό νερό
πῆγαν οί κόποι μούχτιν.)

Νά μέ τραβήξεις τώρα στό βυθό
μαγνήτης μάτι και στοιχειό
νά μέ ρουφήξεις δράκαινα
μέ τή θηλειά τῆς μνήμης.

Νά πέσω μέσα νά πνιγῶ.

Νά κλείσει πάνω ή πλάκα τοῦ ουρανοῦ.

Мама – глубина – источник

Мама, глубокий источник мой,
я наг и спускаюсь.
За стенки крепко держусь,
внизу под ногами родник,
и дно сердца трепещет.

(Вдруг голос –
это далекий отец.
Отравой стала вода,
столько стараний даром!)

Утащишь теперь меня вниз в темноту,
дурной час, черный сглаз,
страх ночной, ужас дневной,
затянешь меня, дракониха
в петлю, в силки памяти.

Упаду в тебя, захлебнусь.

И захлопнется сверху плита
неподвижного неба.

Χαρόντισσα

Μάνα τοῦ χάρου τό φταξε
στό πιό στενό σοκάκι τήν ὥρα πού στριβε
στό φῶς. Κρατεῖ το καί λαλεῖ του.

Γιά μεῖνε δῶ μωρέ παιδί
νά σέ εἰκάνω γιό μου·
για μεῖνε δῶ στήν ἐρημιά
στή σκοτεινιά πού σ' ἤβρα
στό πλάγι μου νά κοιμηθεῖς
στήν ἀγκαλιά μου μέσα
νά μέ ζεσταίνεις τίς νυχτιές
νά σαι καλός μαζί μου.

Κι ἄν γείρεις καί μεταστραφεῖς
στά βάσανα τά τόσα
θα ρθεῖς καί θά σαι ἄνοστος
κρύος καί χλωμασμένος
καί δέν θέ νά σέ θέλω πιά
καί δέν θά σέ κρατήσω.

Μά θά σέ ρίξω στά βαθιά.
Στοῦ ἄλωνιοῦ τόν πάτο.

Смертица ¹

Смерти мама свою дочку завела
в темный переулок
ровно в час как к свету та стопы повернула.
Обняла ее и стала напевать.

Будь со мной, дитя мое,
рядом оставайся,
будешь доченькой моей,
что тебе скитаться.
Маму крепко обними,
спи-усни со мною,
будет рядом нам тепло,
знать не будем горя.

Коль уйдешь и повернешь
ко скорбям и боли
и придешь потом худой,
ледяной, бессонной,
знай, тебя я не приму
и не приласкаю.

Брошу в подпол за гумном
или запру в сарае.

---

¹ Смертица (Харондисса) – персонаж кипрских народных песен, родительница смерти. Стихотворение обращается к народному мотиву и сохраняет мелодику песни. Следует отметить, что в греческом языке, в том числе и в кипрском его варианте, слово «смерть» (греч. *θάνατος*, кипр. *χάρος*) мужского рода, то есть речь идет о маме и сыне.

Τό σώσπιτο

μνήμη ανάπαυση, μνήμη ζεστή γωνιά μου . . .

Στό σώσπιτο βαθιά πού ἦταν πάντα ἡ νύχτα
ἐκεῖ πού ἀναπαύουνταν τά σύνεργα τοῦ βίου
στή σκάφη πού ἔπλαθε ψωμί τῆς μάνας της
ἡ μάνα
καί στό πιθάρι τ' ἄβαθο μέ τό ξανθό σιτάρι
δειλά τό χέρι τρέμοντας
μέσα ἀπό λοῦντζες γλίστρησε καί νόστιμα παστά
καί χούφτωσα τά καπνιστά
πού κρέμονταν καί τ' ἄγουρα βυζιά της.

Καί μ' ὄλο τό πηχτό καί τό βαθύ σκοτάδι
γυμνή κι ἀλλοπαρμένη σ' εἶδα
μέ τά κλειστά μου μάτια τῆς ἀφῆς
σέ πυρετοῦ ρυθμό, ὑγρή
καί ἰδρωμένη σ' ἔνωσα.

Κι ὡς ἔφταναν ἀπό μακρά τῆς Κυριακῆς
οἱ θόρυβοι
(πατερημά καί ψαλμουδιές)
ἀκούοντας τίς μυρωδιές τῶν ὑλικῶν πραγμάτων
πνιγμένος σ' εὐωδιές κρασιῶν
τουρσιῶν καί κουμνιαστῶν κρεάτων
ἔσκυψα καί σοῦ φίλησα τ' ἀφίλητο κορμί.

Кладовая ²

Память отдушина моя, память мой теплый приют...

В потайной глубине, где царила ночь,
и хранилось все, что нужно для жизни,
вдоль корыта, где замешивали хлеб ее бабушка
и прабабушка,
по горшку бездонному с белым пшеном,
по стене меж вкусных вяленок мяса,
рука моя, дрожа, проскользнула несмело,
ухватила в ладонь кусочки копченые
и ее юную грудь.

В непроглядной, густой темноте
нагой и иступленной я видел тебя,
глазами закрытыми видел, одним осязанием,
в горячке пульса чувствовал
твою влагу, твоё тело в жарком поту.

И когда донесся издали гул воскресенья
(отче наш, песнопения),
я, вдыхая жадно благоухание осязаемых
вещей, утопая в аромате вин,
пряном духе приправ соленого и
маринованного мяса,
склонился и поцеловал твой стан
нецелованный.

---

² Кладовая, или «потайная комната» (*σάβλιτο*) – скрытое помещение внутри жилого дома, где в период османского завоевания жители Кипра прятали часть урожая и девушек. Позднее использовались как обычные кладовые.

Λείλα τί Γκόμα

Καθώς Αιγύπτου βράδυ Πέμπτης
πού τρέχουν όλα στό ρυθμό
τοῦ κερδισμένου σέξ
τοῦ ἀναμενόμενου·

ἔτσι μοῦ ἔμοιαζε τό βράδυ
πού θά ἐρχόσουν. Ἔχοντας
σέ όλα ἐτοιμαστῆί περίμενα
μές τή βροχή ἀκούοντας
τό χρώμα σου πού μύριζε.

Πηλός τῆς Κυριακῆς πού ἔχριζε
πρωί τόν φοῦρνο ἢ μάνα.

Τώρα ἀπ' τή ζωή μου χάθηκαν
κι ἡ μάνα μακριά στά ξένα.

Лейла ти гома³

Египет, вечер пятницы,
мир движется в ритме
секса заслуженного
и предсказуемого –

– такой казалась мне
наступающая ночь нашей встречи.
К чему угодно готовый, я ждал
посреди дождя, вслушиваясь
в цвет твоего аромата.

Запах глины, которой мама
мазала створку печи⁴ поутру в воскресенье.

Теперь ты пропала из жизни моей,
и мама далеко на чужбине.

---

³ Фраза, услышанная автором в Египте, относится к особому для мусульман времени – ночи с четверга на пятницу. Это единственная ночь, когда верующим позволяется заниматься сексом без каких-либо ограничений. Дословно выражение означает «вечер пятницы» – но учитывая, что в исламских странах сутки заканчиваются с заходом солнца, и, соответственно, время после захода солнца считается началом следующего дня, в переводе на наше измерение времени «лейла ти гома» будет означать «вечер четверга».

⁴ Глиной иногда обмазывали створку печи при готовке, чтобы «запечатать» внутри, и тем самым сохранить аромат хлеба или другого блюда.

Γυρισμός ξενιτεμένου

στόν Μιχάλη Γκανᾶ

Μπῆκα στό σπίτι ἀπ' τήν αὐλή
ἐκεῖ πού ἀναπαύουνταν τά ζῶα.
Ἄκουσα τίς φωνές ἀπό πολύ μακριά.
Ψίθυροι ἀχνοί ἀπό τόν Κάτω Κόσμο.

Ἄγρια χόρτα ψήλωναν
μου ἔφταναν ὡς τή μέση.
Κοῦμνες πιθάρια καί σταμνιά
στεκάμενα καί παραπονημένα.

Σπίτι τυφλό κι ὁ φούρνος γέρημος
καί σκοτεινός. Ἐκεῖ πού φούρνιζαν
πινακωτές ψωμί, τάβλες ποξαματούθκια.

Μές στό παλάτι κοίταξα ἕνα γύρο.
Σκόνη τῆς ἀπουσίας μέ κάλυψε
μέ χτίζει ὡς τήν ψυχή.

Φίλος σκαλίζει τά παλιά
πράγματα δίχως νά βλέπει τό λευκό
ξάσπρισμα τοῦ θανάτου.

Ἄς πέσουν ὅλα στή βαριά σιωπή.
Νά γίνουν στίχοι-κόκαλα
καί μουσική. Μές στόν ἀέρα.

Μόλις πού πρόλαβα νά πῶ καί σφύριξε τό φίδι.

Ἄκλούθησα γιά νά τό δῶ
καί μπῆκα μέσ στό σώσπιτο.

Μές στό σκοτάδι γυάλιζαν τά μάτια τῶν νεκρῶν.

Возвращение покинувшего родину ⁵

Μιχαήλ Πιερής

Я вошел в дом со двора,
где когда-то держали скотину.
Услышал голоса издалека.
Тихие шепоты Мира Мертвых.

Все поросло травой
высокой, до самого пояса.
Бочонки, горшки и кувшины
застывшие и тоскливые.

Дом слепой, печь холодная
пустая, темная. Та самая, в которой пекли
хлеба в деревянном лотке и сухарики.

В комнате огляделся.
Пыль нежилого покрыла меня,
замуровала внутри меня душу.

Друг скоблит ногтем старые вещи,
будто не видя белесый,
нестираемый смерти налет.

Пусть рухнет все здесь в бездну безмолвия.
Станет костями, стихами
и музыкой. В воздухе вея.

Лишь произнес это – зашипела змея.⁶

Пошел посмотреть на нее
и зашел в кладовую.

В темноте мерцали глаза мертвецов.

---

⁵ В литературном пространстве, это стихотворение – диалог с одноименным стихотворением Йоргоса Сефериса. Стоящий же за этими строками жизненный опыт автора – драматическая, вынужденная эмиграция семьи Пиериса в Австралию в 1973-1974 годах по причине сложной политической ситуации на Кипре, последовавшего вторжения Турции и оккупации северной части острова. Михалис Пиерис прожил за рубежом в общей сложности двадцать лет (1972-1992) – в Австралии, в Салониках, в Афинах и на Крите. Полуразрушенный дом, о котором идет речь в стихотворении – дом бабушки и дедушки Пиериса, в котором он провел детские годы.

⁶ На Кипре, так же как и на Крите, в деревенских домах часто держали ручных черных змей. Их считали защитницами дома и покровительницами домашнего очага. Эта традиция изображена, например, в художественном фильме Янниса Смарагдиса «Эль Греко» по мотивам биографии Доменикоса Теотокопулоса, уроженца Крита.

Οί μοῖρες

Ἐνα πρωὶ μᾶς σύναξε ἡ Ἄντρονίκη
καὶ εἶπε. Εἶναι ὅλα ἐδῶ. Κοτσιάνια
καὶ συμφωνητικά. Πόσα ἔχουμε,
ἀπὸ ποῦ μᾶς ἦρθαν, πῶς
θά τὰ μοιράσουμε. Τὸ δίκαιον
λαλεῖ πρῶτα νά κάνουμε ἴσους
κλήρους κι ὕστερα νά κληρώσουμε
καὶ ὅ,τι πλέσσει στὸν καθένα.
Ἔτσι τὸ θέλω. Ὅτι ὅπως τὸ ἔκαμε ὁ κύρης
κι ὁ παππούς μου πού θικιοῦσαν στὸν καθένα
ὅ,τι ἤθελαν σάν νά ἔτανε δικά τους,
σάν νά τὰ εἶχαν κάμει μέ τούς κόπους τους.

Αὐτὰ μᾶς ἦρθαν. Εἶναι μοῖρες.

Καὶ πρέπει νά πάει στὸν καθένα
τό σωστό μοιράσιν. Εἴμαστε μεγάλη
οἰκογένεια. Μεγάλον μάλιν.
Γι' αὐτό κι ἐφτάσαν ἕως ἐμάς (τόσες
γενιές μοιράσια!) κληροὶ καλοί.
Νά νιώθουμε πῶς ἔχουμε στή γῆ μας
ρίζες. Καὶ τώρα ἀκοῦστε τὰ ὀνόματα
τῶν τόπων πού ἔχουμε περιουσίαν.
Κι ὕστερα τραβῶ τούς κλήρους.
Εἶστε πέντε ἀδέλφια, πέντε μοῖρες.
Ἐναν προστάθιν στοῦ Συρκάνου κι ἕναν
εἰς τὸν Σκουτελλήν. Εἰς τὸν Πέρα Συρκάνον
κι εἰς τὰ Μαναστήρκα, εἰς τές Χρυσομηλιές
κι εἰς τὰ Λιβάθκια, οὕλλα μαζὶν δώδεκα
σκάλες καὶ τρία προστάθκια, ππέφτουν σας
πού θικιόμισυ σκάλες σχεδόν. Εἰς τοῦ Καρμίρη,
στήν Μαύρην Συκιάν κι εἰς τὸ Πηγάδιν
ρίζουμεν σαράντα σκάλες τζιαὶ τέσσερα
προστάθκια. Στὸν Ἐξω Λάκκον, ἀππέξω
τοῦ χωρκοῦ καὶ εἰς τὰ Ἄλώνια ὠραῖοι
περβολότοποι τζιαὶ τὸ νερόν τρεχούμενον,
κοσπέντε σκάλες. Μοιράζονται ἀκριβῶς
στά πέντε. Μέσ τὸ χωράφιν τῆς Ζαπφείρας
στήν Φρακτὴν ἔχουμε κάμποσα δεντρά.
Ἐλιές τζιαὶ τερατσιές, δέκα τζιαὶ πέντε ρίζες.
Στοῦ Πόθου, στὸν Τερατσωτόν,
στούς Ρκάτζηδες,
στές Χαλαζιές, ἔνι τὸ μάλιν μας πολλήν,
πάσιν εἰς τὸν καθένα εἴκοσι σκάλες καθαρές.
Εἰς τοῦ Ἄντούση ἔχουμε πέντε ρίζες

ἀθασιές ππέφτει σας ἴποῦ μιά. Στοῦ Σίρηχα
κι εἰς τόν Λουφκιάν, στόν Ἄη Γιώρκη,
στήν Δέησιν τζι εἰς τήν Γεραμπελιάν
εἶχαμε, μάνα μου, πολλά, ἀμμά ἐξηλείψαν τα
οἱ προκομμένοι οἱ παπποῦδες σας
τζι ὁ τζιύρης μου, πού ἐν ἐκουμαντάραν:
τό παλιάμπελον ἐπῆεν στοῦ Δημήτρη
τοῦ γιοῦ τοῦ Στρατουρᾶ, ὁ Μιχαήλης
τῆς Σαλώμης ἔφαν τά Κοκκινόγια
ὁ παπά Βασίλης τήν Λαξιάν τοῦ Σταυρινοῦ
τζι ὁ Μπεναρδῆς ὁ Κρητικός τό πιό ὄμορφον
περβόλιν μας, ἀντίπερα τῶν Ἄλωνιῶν.

Мойры ⁷

Однажды утром нас собрала Андроники,
сказала: все здесь. Права на собственность,
договора. Что мы имеем,
откуда получили это, как
разделим. По справедливости
сначала сделаем пять равных долей
и после бросим жребий –
пускай что выпадет кому, то выпадет.
Я так хочу. Не так, так делали отец
и дед, отписывая каждому
что им самим хотелось, как если бы
все им принадлежало, все они создали.

Это пришло к нам. Так было угодно мойрам.

Каждому из вас должна достаться
по праву доля. Нас много.
Мы большая яблоня.
Поэтому до нас дошло (столько
колен и долей!) хорошее наследство.
Благодаря ему мы чувствуем в земле
крепкие наши корни. Теперь послушайте
наш перечень имущества.
А после бросим жребий.
Вас пятеро – и будет пять долей.

Один надел⁸ в Сиркáne и
в Скутелли́н один. В Дальнем Сиркáne
в Монасты́рке, в Хрисомильэс,
в Ливáдке – всего двенадцать
шкaл и три простадия, и достаются каждому
почти две с половиной шкáлы. В Карми́ри,
в Ма́ври Сýкья и в Пига́ди
все сорок шкaл у нас и четыре
простáдия. Дальше за Ла́ккон, за
деревней, и в Алóнии – прекрасные
земли садовые с водой проточной,
двадцать пять шкaл. В точности поровну
на пятерых. Среди полей Запфи́ры
во Фракти́и имеются еще у нас деревья.

---

⁷ Мойры. В греческой мифологии – богини судьбы, собирательное имя которых происходит от древнегреческого глагола *μείρομαι* делить, разделять. Мойра в буквальном смысле означает «доля», «удел» – то, что досталось при разделе.

⁸ Традиционные единицы измерения земельных участков на Кипре – простáдий (*προστάδιον*) и шкáла (*σκάλα*). Простáдий равен примерно 341,5 кв.м. (3600 кв.греч.футов), это 1/4 или 1/3 шкaлы.

Оливы и рожковые деревья,
десять и пять корней.
В Пóффу, в Тера́тсón и в Рка́чидес,
и в Халази́ес имеются участки,
шка́л каждому не меньше двадцати.
В Анту́сии пять саженцев миндальных,
каждому по одному. В Си́рихе,
и в Лифкья́н, и в Аи Йо́рки,
и в Де́исин, и в Герампелья́н
когда-то были наши земли, но потеряли их
из дедов ваших те, кто были нерадивы.
И мой отец, не наделенный даром вести
хозяйство, отдал наш старый виноградник
Димитрию, сыну Стратура́, а Михайлис,
сын Сало́мии, взял Котчиню́,
отец Василий Лаксия́н взял Ставрину́,
а Бенарди́с, критянин, наш самый красивый
сад – тот, что вблизи Алóнии.

Ἀνδρονίκη Ἀλεξάνδρου Πιερῆ

(Ἑφταγώνια, 25 Δεκεμβρίου 1926 – Σίδνεϋ, 15 Ἰουλίου 2010)

Σήμερα ἔβρεχε στό Σίδνεϋ κι ἔκανε κρύο πολύ
τήν ὥρα τῆς ταφῆς. Στή Λευκωσία καύσωνας
σαράντα δύο καί μισό κ'ἔσύ μπῆκες ἔχοντας
στό χέρι ἕνα καλάθι βάρτικα, γεύσεις
τῆς παιδικῆς μας ἡλικίας. Ἔφαγα λίγα σύκα
ἀργά καί γέμισαν τά μάτια μου. Πόσες φορές
μᾶς εἶχε κυνηγήσει ξέπνοη καί βρήκαμε
καταφυγή στίς πιό ψηλές κορφές τῆς βάρτικης,
τρώγαμε σύκα σάν τίς συκαλλίδες καί
τήν κοροϊδεύαμε
πού δέν μποροῦσε νά μᾶς φτάσει, θεριό
ἀνήμπορο, μονάχο κι ἔρημο, ἀνυπεράσπιστη
μέσ στό σκληρό χωριό σάν νά ἔταν δίχως ἄντρα
πάνω σέ πέτρα κάθονταν χλωμή καί κουρασμένη
κι ὄλο ἀπειλοῦσε νά μᾶς μαντατέψει
στόν πατέρα πού ὄλο ἐρχόταν κι ὄλο ἔλειπε.

Σήμερα ἔβρεχε στό Σίδνεϋ, «μά δέν κρυώνουν
οἱ νεκροί», τούς εἶπε, «γιατί ἔχει φύγει τό κορμί
ἐδῶ καί χρόνια». Κι ἄρχισε νά λέει λόγια σοφά
τοῦ πρόπαπποῦ της, πῶς εἶναι χῶμα καί νερό τό
σῶμα, φυραίνει, λιώνει ἐν ζωῇ κι ἀκοῦς τριγύρω
σου ἕνα φλοῖσβο, εἶναι τό ἀεράκι τῆς ψυχῆς,
ὁ νοῦς, οἱ σκέψεις καί τά αἰσθήματα, αὐτά
σέ τριγυρίζουν ἕως τό θάνατό σου κι ἄς ἔχει φύγει
τό κορμί. «Νά μή μέ κλάψετε», τούς εἶπε, «τόν
ἔχω ἀντικρῦσει κάμποσες φορές καί γνώριζα τήν
ὄψη του πρίν φτάσει αὐτή ἡ μέρα, παλέψαμε
πολλές φορές τόν νίκησα καί πῆρα
παρατάσεις, πότε γιά γάμους καί χαρές
πότε γιά λύπες καί θανάτους
πότε γιατί περίμενα τούς ξένους μου

νά ἴρθοῦν ἀπ' τήν πατρίδα».

Андроні́ и Алексáндрѹ Пиері́

(Эфтагб́ня, 25 декабря 1926 – Сидней, 15 июля 2010)

В Сиднее шел сегодня дождь и было холодно в час похорон. А в Никосии зной, плюс сорок два и выше. И ты пришла, держа в руках корзинку с вартикой⁹, тем самым вкусом нашего детства. Я откусил чуть-чуть, не торопясь, и сами по себе глаза наполнились слезами. Ах, столько раз она гоняла нас, негодных, ну а мы, мы прятались в верхушках этих смокв и ели сладкие плоды как птички-смоквоядки и ее дразнили, что нет, не может нас достать, куда ей, а она, несчастная и одинокая, такая беззащитная, словно безмужняя в деревне с нравами суровыми, сидела бледная, уставшая на камне и все грозилась рассказать отцу, который будто бы задаст нам взбучку, как придет, но каждый раз, когда он приходил, нам все прощалось.

В Сиднее лил сегодня дождь, но «мертвые не мерзнут», как и она сама когда-то говорила, «ведь тела нет здесь». И другие мудрые слова нашего прадеда о том, что тело – смесь земли с водой, сколько живет, ссыхается и тает, но слышишь плеск вокруг как будто бы журчание души, разум, мысли и чувства – все как влага вокруг тебя, с тобой до самой смерти, пусть тела больше нет. «И надо мной не плачьте, - говорила, – мне приходилось с ней уже встречаться, я ей в лицо смотрела прежде срока, не раз боролась, побеждала и брала отсрочку, – когда для радостей и свадеб, когда для горечей и похорон, а иногда лишь потому, что все ждала когда

приедут с родины мои чужие».¹⁰

---

⁹ Вáртика – кипрская разновидность инжира (смоквы). Плоды вартики крупные и считаются особенно вкусными.

¹⁰ «...когда приедут с родины мои чужие» – или «мои иностранцы». Греч. ξένος означает и «чужой» и «иностранец». Оксюморон эмиграции, где родная страна становится «заграницей» и родные «чужестранцами».

Μεροσ β’
Άφήγηση (άποσπάσματα)
Часть вторая
Рассказ ¹¹ (фрагменты)

[Άπό τό πρῶτο μέρος μέ τίτλο «Παρόν μέσ στό παρόν»]

λ’

Καλύτερα πού σιώπησα μέσ στή σιωπή
χορεύουν ὄλα τοῦ νοῦ σου τά φαντάσματα
θά βγαίνουν κάθε βράδυ καί θά ἔχεις
συντροφιά πολύτροπη, τερατική, στίς ὥρες σου
τίς σκοτεινές πού θές ν’ ἀλλάξεις τή μορφή
τό πρόσωπο καί τό ρυθμό. Τίς νύχτες σου
τίς σκοτεινές πού κυβερνοῦν σκιές
ὁ φόβος σου κι ὁ πανικός, οἱ ἐφιάλτες
μιᾶς ζωῆς πού μοίρασεσ στό διαρκές ταξίδι, ἰσορροπώντας τόσο
δύσκολα
μικρό παιδί σ’ ἀλύθμενο πηγάδι
πάνω ἀπ’ τόν γκρεμό τοῦ μαύρου χάους...

Μικρό παιδί πιτσιρικάς σ’ ἀλύθμενο πηγάδι.

---

¹¹ Детальный анализ Рассказа приведен в статье Стаматии Лаумджи «Рассказ Михалиса Пиериса как эпос памяти».

[Из первой части «Настоящее в настоящем»]

30.¹²

И лучше, что я замолчал и молча слушал:
кружат и пляшут призрачные порождения
твоего ума, и за порог вместе с тобой выходит
каждый вечер вихрь хитроумный и
чудовищный, в минуты сумерек, когда ты
хочешь превратиться в существо иное, лик
иной, иную душу. Ночами темными твоими
правят тени, твой страх и паника, твои
кошмары жизни – постоянного скитания,
неверной поступи детских беззащитных стоп,
что балансируют на краешке бездонного
колодца, над темным хаосом, над глубиною
пропасти...

Ребенок, мальчишка в бездонном колодце.

---

¹² В этом фрагменте автор обращается к женщи-проститутке – музе «Рассказа». Поэт видит в ней душу ребенка и вспоминает собственные детские годы.

[Από τό δεύτερο μέρος μέ τίτλο «Παρελθόν μέσ στό παρόν»]

α΄

Γυμνό παιδί πιτσιρικάς τούς κάμπους
δρασκελώντας, φαράγγια, λόφους, ροτσερές
ξιβούνια καί καψότοπους. Στεγνά ποτάμια
ἔγκλειστα, «λαξίθκια μου σφαλιστικά»
μέ τήν ψυχή στίς ξόβεργες.

Καί ὁ παππούς μισόκατσε στήν ἄκρη
στό ποτάμι, μισάνοιξε τήν πέτσινή του
βούρκα καί σύρε, πρόσταξε, νά δεῖς
τίς βέργες, κίνησα κι ὅπως ξεμάκραινα
τόν εἶδα πού μασούλαγε τό λιγοστό
ψωμί καί τό σκληρό χαλλούμι.

Μικρό παιδί πιτσιρικάς μέσ στά περβόλια
τ' ἄνυδρα.

«Ὅρη, βουνά μοναξικά» καί τό σχολειό
μιά κόλαση, πῶς ζήσαμε, πῶς μεγαλώσαμε
μέσ τόσο φόβο μ' ἐκεῖνες τίς χαραματιές
χαρᾶς πρωί τῆς Κύπρου κι ἔστεκες
χακί κοντοπαντέλονο καί ἀλατζά
πουκάμισο κάτι στίς τσέπες φούσκωνε.
Ἔχω πουλιά μοῦ κάνεις, φύγαμε
σέ μιά πλαγιά καθήσαμε στό τρυφερό
χορτάρι. Δέν εἶχε πιό γλυκό φαῖ
στή μυρισμένη μέρα... *μά τό φρικτόν
μυστήριον ὁπού μᾶς παραστέκει...*

*στή ζώστρα τοῦ βουνοῦ κατάκρυα βρύση
σκύβω νά πιῶ κι εἶδα μορφή δέν εἶχα
καταλάβει πῶς μεγάλωσα, ὁμόρφηνα
τόν κτύπον ἔνωσα βαθιά μέσ στήν ψυχή μου.
Ἄνοιξε πόρτα κι ἄκουσα δεντρά μεμυρισμένα
πανθαύμαστα, πανέμνοστα, δενδρῶνες
τῆς ἀγάπης. Καί νόστιμοι κελαηδισμοί
ρυθμίζαν τόν ἀέρα...*

... ἀκλούθησα τήν ἀύλακιά καί φτάνοντας
ὡς τόν στροφό σταμάτησα. Λαψάνες, φύκοι,
ξισταρκιές, ἐρίανθοι, παλλοῦρες, νά βρέξει
Θέ μου ὁ Θεός νά πλημμυρίσει πάλι
στήν πλάση δάση μπορετά κανίσκια τῆς ἡμέρας...

Μερσινερή, λαψανερή, λοξή χαράδρα
ἀπότομη, κατεβασιά μέ καΐσιές, τρεχάλα
κατεβήκαμε. Σέ μιά ποταμοδιάβαση
τά ροῦχα μας πετάξαμε, στό ρέμα πέσαμε
γυμνοί μέ χάρδια πρωτογνώριστα
μές στά τρεχούμενα νερά θόλωνε
τό μυαλό μας ὥσπου ακούστηκε
ἡ βραχνή σφυρίχτρα τοῦ τουρκόπουλου.

*(Θωρῶ πουπάνω κι ἄκουσα μελίτσι
νά βουίζει. Δικλῶ πουκάτω, τί νά δῶ;
τό μάτι τοῦ κολύμπου).*

Τήν ἄλλη μέρα κρύφτηκα καί ἡ ντροπή
μέ πέθαινε, ἄν εἶν' αὐτός νά μᾶς τό πείς
ἔχεις τή νύχτα σύνορο, ἀλλιῶς ταχιά πρῶί
μέσα στό λάκκο θά βρεθεῖς μέ τά νερόφιδα
διάλεξε τί προτιμᾶς προτίμησα, αὐτός εἶναι
τόν ἔδειξα πού κοίταζε ἐκλιπαρώντας
λύτρωση τόν πήρανε καί φύγανε (τόν πιό
καλό μου φίλο!), καί ὁ λυγμός του
μ' ἔπνιγε ὡς τά βαθιά χαράματα.

Πέρασε χρόνος δίσεχτος ὡς πού σέ βρῆκα
μόνο. Στό δίστρατο σ' ἀντίκρυσσα χαμήλωναν
τά μάτια μ' ἐνοχή καί σιγανά ψιθύρισα
ἄν εἶμαι φταίχτης φτύσε με κι ἄν εἶμαι
ψεύτης σῶσε με καί γύρω οἱ βᾶτοι βούιζαν
ἡ ζέστη κατακόρυφη κι ἐσύ δέν γύρισες
τήν πλάτη, ἔσκυψες, κι ἔλα μοῦ εἶπες
ντροπαλά μέ τό γνωστό σου ὕφος
φίλα με. Ὅ,τι θά μείνει εἶναι ἡ φλόγα
τῆς ψυχῆς καί τῶν σωμάτων ἡ ἔξαψη.

Σέ φίλησα μέ φίλησες κι ὁ κάμπος γύρω
γύριζε καί τά βουνά βούιζαν.

Πρώτη πηγὴ τρεχούμενη αὐτή ἡ πρώτη μνήμη.

β'

Μικρό παιδί πιτσιρικάς σκοτάδι
μές στό σώσπιτο, λιγνό κορμάκι
σ' ἄγγιξα κι ἡ νύχτα δίχως σύνορο.

Τήν ἄλλη μέρα σέ ἔψαξα σέ βρήκα

πού περπάταγες σέ δρόμους ἀπερπάτητους
νωστόποτο χωράφι μύριζες σέ μύρισα
στό σπίτι τό ἀκατοίκητο καί τώρα
βγάλτα!, πρόσταξες, θέλω νά γυμνωθοῦμε.

Ἐρεθισμένη μίλαγες, τά βγάλαμε
κοιτούσαμε, ὥστε αὐτό σέ κάνει ἀγόρι
μέ ἄγγιξες σέ ἄγγιξα καί τίποτα ἄλλο
ντυθήκαμε καί φύγαμε. Καί τώρα ἡ μνήμη
δυνατή κι ἀμόλυντη πῶς μπῆκε ξαφνικά
καί μύρισε στήν κάμαρη τήν πρόστυχη.

γ'

Μικρό παιδί πιτσιρικάς τήν εἶδα.
Βυθίζονταν στοῦ ποταμοῦ τό ρέμα
καί πάλι ἀναδύονταν πανέμνοστη
πολύμυθη. Νερό τῆς στόλιζε τή γύμνια.

Τί μέ κοιτᾶς μοῦ γέλασε ἡ θείσσα
καί στό νερό μέ τράβηξε παγίδα
τοῦ θανάτου, τοῦ ποταμοῦ
ἡ φίλαινα καί τοῦ νεροῦ τό φίδι.

Καί βρέθηκα νά περπατῶ σέ κῆπον
ὄμορφο καί κόβω ἕνα λουλούδι.

Τότε ὁ κῆπος γιόμισε ὄφιδες νά μέ φάνε.

δ'

Μικρό παιδί πιτσιρικάς σίριζα κουρεμένος
γυαλλίτσα στό λιθόστρωτο γλιστρῶ καί πέφτω
κι οἱ καφενέδες βλοσυροί, γεμάτοι γέρους
κοίταζαν, μίση καί πάθη κι ἔχθηρες.
Ἄν πᾶς στόν ἕνα βάφτηκες στόν ἄλλο
τρισεχειρότερα, τί λέπρα τρώει τά σωθικά
σκεφτόμουν, καλύτερα ὁ κύρης μου, πῆγαινε
καί στούς δυό, τόν εἶχαν ἔτσι γιά τρελλό
νά παίζει τό βιολί του καί στά παιχνίδια
τῆς Λαμπρῆς νά κατεβάξει τόνους καί βρακιά.

Νά λένε οἱ ἀμίλητοι καί πάλι καλημέρα.

ε΄

Γυμνό παιδί ξυπόλητο σκυλί δαρμένο
από δικούς και ξένους. Σέ πρώην ποταμούς
καθήσαμε ταπεινωμένοι ώς τήν αὐγή
στή λάσπη χτίσαμε τό πείσμα τῆς σιωπῆς
μέ μόνη πίστη σίγουρη μίαν ἀδελφή μικρή
κι ἡ μάνα ἀλαφιασμένη νά πέφτει σέ γκρεμούς
καί σέ χαράδρες ἔψαχνε τίς σκάλες ν' ἀνεβεῖ
γιοφύρια νά περάσει. Ξεπνοϊσμένη ἀπ' τά βουνά
στρεφόταν φορτωμένη μέ καρπούς τῆς γῆς.

Μιά μάνα φοβισμένη πού γιά ν' ἀντέξει τή ζωή
γυρνοῦσε ἀνήμερο θεριό μέ τό ραβδί στό χέρι.

στ΄

Μικρό παιδί ξυπόλητο στό χῶμα
καί ἡ βροχή βροχή, ὁ ἥλιος ἥλιος
νά ἔρχεται νά φεύγει ἡ καταιγίδα
τά σύννεφα κατέβαιναν μουγγά
καί πεισιμωμένα καί ὁ παππούς καθόταν
σιωπηλός, προσηλωμένος ἄκουγε
στά σκέλια του νερά νά τρέχουν.

Ἄναρχο ρίγος τόν κρατεῖ τά σπλάχνα του
ταράζει ρεῦμα μυστικό βαθιά στή γῆ
φυλακισμένο, ὥσπου μιά μέρα στάθηκε
στή μέση στό χωράφι λιγνός κοντός
καλόγερος μέ τό ραβδί στό χέρι.

Μαγνητισμένος ἔτρεμε πιασμένος
στό ρυθμό κρυφοῦ νεροῦ, ποτάμια
πού κυλούσανε κλεισμένα στό σκοτάδι
κι ὕστερα μέρες πολλές καί νύχτες τ' ἄκουγε
ὁ παππούς καί προσευχόταν ξάγρυπνος
φλέβα νεροῦ νά ἐχτύπαγε τό τυχερό
τρυπάνι, νά βγεῖ στόν ἥλιο τό νερό
νά πρασινίσει ὁ κάμπος.

ζ΄

Μικρό παιδί πιτσιρικάς μέ δίψα γιά τή θάλασσα.

Τά καλοκαίρια πυρετός, σταφύλια λεμονόδεντρα.
Πυρώνει ζέστη αφόρητη, σκληρό τό φῶς αλύπητο
μεσημερνό καί μαῦρο. Σκάνε τά φρούτα σ' ὄργιο
μεθοῦν τά δέντρα τῆς Ἀνατολῆς, οἱ μυρωδιές
νά σφάζουν. Παίρνω καρπό ζαλίζομαι
ὁ νούς μου κινδυνεύει, γυρνῶ κι ἀνάβλυζε
τό φῶς στή μέση τοῦ πελάγου.

*Ἐκεῖ πού σμίγουν οἱ καιροί, ἐκεῖ
πού συναντιοῦνται.*

Σ' ὄνειρο ἦμουν κι ἄκουγα τό φῶς νά κατεβαίνει.
Πάνω ἀπ'τή κόρη στάθηκε πού ἦταν γυμνή
καί ξένη.
Μέ κοίταζε τήν κοίταζα, δέν μίλησε σιωποῦσε.
Μά κύλησε τό δάκρυ της καί πῆρε ν' ἀνεβαίνει.
Στό ἔβγα πάνω τοῦ νεροῦ βλέπω
δεντρόν μέ φύλλα.
Κι ὁ οὐρανός μέσ στόν βυθό. Σκύβω νά πιῶ
κι ἦπια νερό γλυκό καί μυρωδάτο.

Γλυκό νερό μέσ στ' ἄλμυρό στό γύρο
τῆς θαλάσσου.

η'

Νύχτα βαθιά τούς ἄκουσα πιτσιρικάς
πεντέξι χρόνων σέ τέτοιαν ὥρα ξυπνητός
πού τά παιδιά κοιμοῦνται ναρκωμένα
-ἦταν ἡ τύχη ἄραγε (ἢ μήπως ἦταν ὀρισμός)
γιά νά 'μαι αὐτός πού θά θυμᾶται ἀλλιώτικα.

Μπήκαν στό σπίτι σκοτεινοί κυνηγημένοι
ἀπ' τά χωριά, νά φάμε, μιάν ανάσα
καί νά φύγουμε καί ὁ παππούς βαρῦς
ἀμίλητος, τούς ἔδειξε νά κάτσουν, ἔβγαλε
ὑστερα κρασί ἀπ' τό πιθάρι καί ἡ γιαγιά
μέ δίχως ἐντολή (πρώτη φορά!) τόν ἔσφαξε
τόν πετεινό καί πάλευε νυχτιάτικα μαζί του.

Τήν ἄλλη μέρα τό χωριό ξυπνοῦσε ἀχάπαρο
καί οἱ μεγάλοι τοῦ σπιτιοῦ ψιθυριστά μιλοῦσαν
γιά 'κεῖνον τόν ἀμίλητο. Δέν ἔφαγε, δέν ἦπια
μόνο κάπνιζε καί κοίταζε μακριά μέσ στους
ἀνέμους τούς κρυφούς τό σκοτεινό μας μέλλον.

“Υστερα από δεκαεφτά χρόνια (παραμονή της εισβολής) μίλησε ο παππούς για κείνη τη νυχτιά. Ήταν Αὐτός εἶπε ἀργά κ’ ἐπίσημα καί γέμισαν τὰ μάτια του τὰ γαλανά. Ήταν Αὐτός, πέρασε νύχτα σκοτεινή πηγαίνοντας πρὸς Μαχαιρά, ὅπου καί θά καιγόταν μόνος Αὐτός, ὅπως μονάχος ἦτανε τό βράδυ ἐκεῖνο δέν ἔφαγε δέν ἤπιε μόνο κάπνιζε καί οἱ συντρόφοι ξεκοκκάλισαν τόν κόκορα (χαλάλι τους!) κι ὅλο τούς φεύγαν λόγια πού δέν ἔπρεπε νά λέγονται.

Ήταν παράξενο πόσο πολύ τό γνώριζε πῶς ὄδευε πρὸς τή θυσία μόνος, καθώς ἡ προδοσία τόν ἔτρεχε σάν νά ’ταν ἐντολή δοσμένη ἀπ’ τούς δικούς του.

Αὐτά ὁ παππούς, πού πέθανε μέ ψεύτικη χαρά νομίζοντας πῶς ἦρθε ἡ μέρα ἡ ποθητή τή μέρα τῆς ἐσχάτης προδοσίας. Μά ’γώ πού τώρα καίγομαι στή δίψα γιά τή γνώση ἀναρωτιέμαι ἂν πέθανε ἡ ζεῖ ὁ Αὐξεντίου κι ἂν ζεῖ που βρίσκεται. Στό μολυσμένο αἷμα αὐτῶν πού στοργυλόκατσαν μέσ στή βολή κι ὅλο χοντραίνουν μοιάζοντας μέ τόν Ντενκτάς σάν νά ’ταν ἀδελφοί του; Ἡ μήπως βρίσκεται γιά πάντα φλογερός μέσ στή ψυχή αὐτῶν πού κάθε μέρα καίγονται ἐλεύθεροι καί σιωπηλοί παντοτινοί του σύντροφοι στό Κουρδιστάν, στό Καζακστάν, Ἀζερμπαϊτζάν καί στην Κοιλιάδα τοῦ Μπεκάν, στή Τσετσενία καί στήν Παλαιστίνη.

...ἀγκαθωτό

*τό φῶς καί δύσκολος ἀνήφορος
σέ τόπο στοιχειωμένο, γέροντας ἦταν
τόν συνάντησα σέ μιὰ φτωχή καλύβα
μοῦ δώρισε τό μουσικό ραβδί του
μέ κοίταξε βαθιά καί μοῦ ’πε ξέχνα
τήν ὀδύνη γιά ὅ,τι γύρω γίνεται
τραγούδησε γιά τή ζωή, τήν ὁμορφιά
σάν βρίσκεται στήν πιό καλή της ὥρα
τραγούδησε τό γιασεμί σάν νά ’ταν ἡ φωνή σου
κεφαλόβρυσσο τήν ἀνοιξη, τραγούδησε
τό λασμαρί, τό ματσικόρουνδο
τραγούδησε, τραγούδησε
καί τώρα τραγουδῶ καί σ’ ὄνειρεύομαι
καί τώρα σ’ ὄνειρεύομαι
σάν νά ’σαι στήν καρδιά μου φυτεμένη...*

Μά ποῦ εἶναι ἡ πατρίδα;

Πόσες φορές πεθαίνοντας τὴν εἶδα
ἀναστημένη καί τώρα ἀγκομαχᾶ καί σέρνεται
κι ἀλλάζει λαβωμένη, παντοῦ πατσάλες
ὄχεντρες τῆς δίψας τοῦ κακοῦ
ἀφήνοντας τ'αὐτὰ τοῦ ὀλέθρου
πάνω στό σῶμα σου καλή πού ὄλο
καί σκοτεινιάζει, ξεγινωμένες
οἱ ψυχές, ξεπουλημένα αἰσθήματα
κι ὄλο πυκνότερο νά φτάνει τό σκοτάδι.
Ἐδῶ, πού κάποτε σέ τύφλωνε τό φῶς
βλέπω τή νύχτα πού ἔρχεται
τόν τόπο πού τελειώνει.

Μά ποῦ εἶναι ἡ ἀλήθεια;

Πότε θά ἰδοῦμε πιά ξανά τό ἀληθινό μας
πρόσωπο, τό πρόσωπό μας ὅπως ἦταν
δίχως φτιασίδια καί ψευτιές πού τρῶνε
τὴν ψυχή μας. Ἄν εἶχαμε τουλάχιστον
ἀπάτητα βουνά, θά φεύγαμε ὅσοι πιστοί
μ' αὐτή τή μνήμη. Μά τώρα ζοῦμε χαμηλά
μέσ στή βαθιά ταπείνωση, κοιτάζοντας
τό σκιάχτρο τῆς σκλαβιάς, φαντάσματα
καί ξωτικά, μετροῦν τὴν πόλη μέ ποδήλατα
μιᾶς ἐποχῆς πού πέτρωσε, ἄσπρα
πουκάμισα λινά, μουγγοί
κι ἀνέκφραστοι καί σάν μαρμαρωμένοι.

Μά ποῦ εἶναι ἡ ζωή μας;

Πού μύριζε ροδόσταμο, βασιλικό
καί дуόσμο; Βλέπω τόν ψεύτη ποιητή
τό μωρικό του πάθος, Ρακοσυλλέκτης
πρόσκαιρων τιμῶν, ἐπαίτης, γλύφτης
κόλακας, ψυχή μαραγκιασμένη. Βλέπω
τόν σκουπιδότοπο, τούς καταδότες πόρνους
σέ πόστα βρόμικου καιροῦ. Ἀκούω
τῆς Ἱστορίας τό πρόστυχο τραυλό της ψεύδισμα.

Μά ποῦ εἶναι ἡ ζωή μας;

Ποῦ εἶν' ἡ ζωή μας ἡ ἀληθινή;

Πόσο θά ζοῦμε στήν ψευτιά τῶν φαύλων
ἐπιζώντων τῆς πολιτείας τῶν κλεφτῶν
μοιχῶν, φονιάδων, προδοτῶν
χρηματιστῶν κ' ἐμπόρων;

Μά τί εἶν' αὐτά πού σκέφτεσαι
τόσο μακριά καί τόσο μόνος, ἀντί
γιά ἥρωες μιλώντας γιά προδότες —εἶπα
καί συντρομάχτηκα σάν ν' ἄκουσα
φωνή μέσ στή φωνή μου. Ἦταν Αὐτός
σέ γνώρισα μισός καμένος σκοτεινός
σάν τή μισή πατρίδα, ἦσουν Αὐτός
καί μίλησες μέ λόγια πικραμένα...

*... σ' ἄλλη πατρίδα ἔζησα παντοτινή
κι ώραία, σ' ἄλλη πατρίδα, ὁμορφη
κι ἐλεύθερη μέσ στή σκλαβιά πορεύτηκα
καί οἱ συντρόφοι σκλάβοι ἀληθινοί
σκυλεύουν τόν Ἀγώνα, σέ τάχα ἐλεύθερη
πατρίδα ζοῦν κι ὅλα τά ξεπουλοῦν
ξετσιπῶτα στόν κάθε εἰσβολέα...*

εἶπε κι ἐστάξαν δάκρυα ἀπ' τή μορφή του
τρία πυρακτωμένα δάκρυα, καθώς
γινόταν κάρβουνο ξανά κι ἀπό κοντά μου
χάνονταν, ὄνειρο μνήμης ζωντανό
τήν ὥρα πού μέ ἔπνιγε βρόγχος τῆς προδοσίας.

Καί ξύπνησα ξανά μέσ στό παρόν
καί ἤμουν σάν ἀπό ἐφιάλτη κάθιδρος
καί πυρωμένος, σέ κοίταζα πού κοίταζες
παράξενα καί δέν μποροῦσα νά μιλήσω
μόνο κατέβασα τό χέρι κι ἐσύ τό πῆρες
καί τό φίλησες στίς τρεῖς σταλαματιές
καί ρώτησες καί σοῦ 'πα δέν γνωρίζω
μόνο πού τρέμω ξέροντας πώς εἶδα
τήν πατρίδα μου γιά πάντα μοιρασμένη...

Κι ἐσύ δέν εἶπες λόγια δύσκολα
μόνο ψιθύρισες ἀπλά τίς μετρημένες
λέξεις τῆς ἀγάπης. Καί εἶμαι ἐδῶ
καί μή φοβάσαι. Σ' ἀγαπῶ.
Καί θά θυμάμαι πάντα τίς ὥρες
πού ζήσαμε. Τίς τόσο ἀληθινές.

Ἄς ἦταν πορνικές κι ἔξω ἀπό κάθε νόμο.

[Из второй части «Прошлое в настоящем»]

1

Ребенок, мальчик босоногий по полям
как вихрь несется – холмы, овраги, валуны,
пригорки, пожарища. Ущелья, засохшие
речки, «лужи-лужайки среди лесов»¹³,
душа за птичками палкой-ловушкой¹⁴ тянется.

И дедушка, присев на берегу
реки и приоткрыв свою из грубой кожи торбу,
грозно приказал: «а ну иди, проверь ловушки!»
я пошел и, удаляясь, видел
как он жует неторопливо ломоть
хлеба и сухой халлуми.

Ребенок, мальчик среди высохших полей
и огородов.¹⁵

«Горы, холмы пустынные»¹⁶ и школа –
ад, в котором жили и росли
со страхом и следами от побоев.
Рассветы кипрские – как тот, когда, мой друг,
в детских штанишках и рубашке ситцевой
стоял ты, и топорщились набитые карманы.
«У меня птички» ты сказал, и мы пошли
на склон горы, на мягкую
траву. Не было слаще еды, чем та,
в тот день прозрачно-пряный... и таинство
священное природы перед нами...

*в местности горной ледяной источник,
склоняюсь за водой и вижу отражение –
не осознал, не понял как я вырос, изменился...
и тут услышал будто стук в душе моей.
Открылась дверь, а там – зеленый мир
благоуханные, дивно-прекрасные деревья*

---

¹³ Цитата из фрагмента кипрской лирики 16-го века: Λαξίδια μου σφαλιτικά και στράτες σιγιομένεσαλάχτυλες και μοναχές [...] όρη, βουνά μοναξικά, κάμποι μου πλιότεμένοι, χόρτα μου δροσοφύτετα κι αθροί μου μυρισμένοι... Лужи-лужайки среди лесов и тихие тропинки, уединенные теньки и нежные травинки [...] Горы, холмы пустынные, и будто первозданные сады со свежестью листвы, цветы благоуханные... (пер. Л. Арданова)

¹⁴ Палка-ловушка (греч., кипр. ξόβεργα) – палка, намазанная клеем, использовалась для ловли маленьких птичек.

¹⁵ Сухие огороды (греч., кипр. περβόλια άνυδρα) – особые сады или огороды с растениями, переносящими засуху и не требующими полива.

¹⁶ См. примеч. 13 (там же).

*любви. И чудный щебет птиц
и нежный шепот ветра...*

...прошелся вдоль ручья, у поворота русла
остановился. Горчица полевая, мох,
ладанник, шерстоцвет, колючки – о, пусть бы
дождь, Всевышний, Боже мой, пускай бы
дождь наполнил снова в этих лесах
подарками корзинки дня...

Заросли мирта и горчицы, косой овраг
крутой, склон с абрикосами, бегом с тобой
спустились. На берегу реки недалеко от брода
одежду сбросили, в поток упали нагишом,
с ласкою прежде нам неведомой, под чарами
плеска воды забывшись, – пока над нами
не раздался свист сиплый полевого сторожа.¹⁷

*(Вверх глянул – лишь услышал жужжание
пчелы. Склоняюсь вниз, и что я вижу?
Гиблого дна зрачок, воронка ила).¹⁸*

На следующий день я прятался, стыдом
убитый. «Кто это был с тобой? Давай,
рассказывай! Ночь тебе на раздумья. А не
расскажешь, утром ждет тебя яма с водяными

---

¹⁷ В ту эпоху в аграрных районах на Кипре полевой сторож выполнял функцию полицейского, блюстителя порядка.

¹⁸ Аллюзия на критское сочинение 16-го века Алóкопос (Αλόκοπος). Подробнее см. Стаматия Лаумджи: «Рассказ» Михалиса Пиериса как эпос памяти.

Конец ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, [купив полную легальную версию](#) на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.